PRIMORSKI DNEVNIK

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE ZA SLOVENSKO PRIMORJE

Leto 2. štev. 334 - Cena 4.- lire | Poštnina plačana v gotovini Spedizione in abbon. postale | TRST, četrtek, 4. julija 1946 | Uredništvo in uprava. Piazza Goldoni št. 1 - I. Tel. št. 93806 93807, 93808. Rokopisi se ne vračajo

Živela antifašistična solidarnost! Živela borba proti fašizmu do kraja. Za svobodo, demokracijo in svobodno izražanje ljudske volje!

Iz proglasa stavkovnega odbora demokratičnih organizacij

Četrti dan splošne stavke, četrti dan znova potrjene enotnosti antifašističnih slovanskih in italijanskih delovnih množic

Odločen odgovor na teror CLN-a

in jasen opomin onim, ki odločajo o naši pripadnosti

Stavka demokratičnega ljudstva se nadaljuje. To je povsem razumljivo. Borba demokracije proti poizkusom neofašizma, ki si z zločinskim nasiljem in vandalskimi podvigi skuša pridobiti izgubljene postojanke, ki jih ne more doseči na terenu odprte politične borbe, je morala po zadnjih nezaslišanih dogodkih nujno zavzeti obliko splošne stavke. To je zadnje orožje, ki se ga mora demokratično ljudstvo poslužiti, kadar se vse ostale poti izkažejo za nezadostne.

Teror, ki mu je zadnje dni demokratično ljudstvo izpostavljeno in ki ga težko prizadeva v njegovih ustanovah, imovini in najosnovnejših človeških pravicah, je dosegel tako stopnjo, da se je ljudstvo moralo odločiti za stavko in pri stavki vztrajati, dokler Zavezniška vojaška uprava ne podvzame potrebnih ukrepov, ki bodo v stanu zaščitili demokratično ljudstvo in njegove ustanove pred napadi CLN-ovskega vandalizma.

Stavka je mogočen dokaz strnjenosti in borbenosti demokratičnega ljudstva, ki ne pozna omahovanja, kadar gre za osnovne življenjske interese svobode, demokracije in napredka; stavka je nezpodbiten dokaz politične sile demokratičnega ljudstva cone A in istočasno prepričljiv dokaz politične ničnosti trižaškega CLN-a, ki si je skušal prilastiti prvi dan splošne stavke demokratičnega ljudstva. Stavka je nova potrditev življenjske sile slovansko-italijanskega bratstva, borbenosti in povezanosti med mestom in podeželjem, vsega, kar resnično demokratično misli v tovarnah, v uradih, na polju; stavka dokazuje nedeljivost cone A in B, ker demokratično ljudstvo cone B razume, da je borba v coni A tudi njegova borba in zato daje tej borbi vso svojo podporo; stavka je močno presenetljiv dokaz ljudskosti Slovansko-italijanske antifašistične unije, ker vključuje v svojih vrstah vse resnično demokratične slovanske in italijanske antifašiste.

Pomen splošne stavke v coni A pa ni samo krajevnega značaja. Reakcionarni poizkusi vplivanja na rešitev vprašanja Julijske krajine in Trsta so dovedli do tragičnih dogodkov preteklih dni. Splošna stavka je odločen odgovor demokratičnega ljudstva Julijske krajine in Trsta na zločinski terorizem CLN-a, obenem pa jasen opomin vsem, ki bi pri odločanju o naši usodi radi dosegli rešitev našega vprašanja na škodo demokratičnih pridobitev antifašistične borbe tukajšnjega slovanskega in italijanskega prebivalstva.

*

Tudi včeraj se je nadaljevala stavka, ker je vse delovno ljudstvo trdno odločeno kljub težkim gospodarskim prilikam in žrtvam vztrajati vse dolej, dokler ne bodo sprejeti njegovih pravičnih zahtev. Vsi se zavedajo važnosti te stavke in si prizadevajo, da bi imela čim uspešnejši izid.

Delavstvo se je včeraj skoraj v celoti vzdržalo dela. Delala ni nobena velika niti mala tvornica. Po središču mesta je krožilo le malo vozov cestne železnice, ki so jih vodili nekateri stavkokazi, včlanjeni v Julijske sindikate. V ljudskih okrajih so ob 10. uri zjutraj zaprli vse trgovine, le v središču mesta je bilo nekaj odprtih. V središču mesta so fašistične tolpe in nekateri policijski agenti prisilili nekatere lastnike, da so odprli svoje trgovine.

Ni prišlo do večjih incidentov in življenje poteka normalno. Oskrbovanje se vrši v polnem redu. Z deželе prihajajo vedno nove pošiljke živil, ki jih razni odbori dele v ljudskih okrajih. Mnogo teh živil celo kmetje pošiljajo zastonj ali pa jih prodajajo po znižanih cenah.

V raznih krajih so se vršila tudi zborovanja, kjer je ljudstvo izrazilo svojo odločnost, da stavko nadaljuje. Med drugimi so zborovali delavci pri Sv. Ivanu in prištanski delavci.

Razglas julijskega CLN-a in Julijskih sindikatov, naj se delavstvo vrne na delo, je klavrno propadel. Temu razglasu se je odzvalo le nekaj tramvajskih uslužbencev in nekih ezir. drugih uradnikov, med katerimi ima še velik vpliv fašizem.

Popolna stavka v Tržiču

V Tržiču je stavka popolna. Odprtih je bilo le nekaj trgovin do 10. ure dopoldne. Vse delovno ljudstvo se zaveda važnosti te splošne stavke in jo ugodno komentira. Policija je aretirala nekaj stavkujočih delavcev, ki so hodili po ulicah. Delavci so razorožili nekega reakcionarja, ki je nosil pištolo.

V Miljah delo počiva

V Miljah je ljudstvo mirno in disciplinirano. Prišlo je le do nekaj pretepov, ki so jih povročili reakcionarji s svojim izzivanjem. Stavka je popolna. Oskrba z živili uspeva kar najbolje in mnogo živil so poslali tudi v Trst. Tudi v Miljah prodajajo ljudstvu živila, sadje in zelenjavo posebni odbori. Policija, ki je prejšnji dan streljala, se ni več pokazala. Prišla pa sta v Milje dva kamiona zavezniške policije. Zvečer so pričele delovati ljudske kuhinje in razdelile ljudstvu 1.200 obrokov hrane. Iz vasi prihajajo stalno novi poljski pridelki. Posebna gospodarska komisija skrbi za razkladanje kamionov in za njihovo odpremo v Trst.

Zahtevamo spoštovanje naših ustanov in domov

Angloameriška policija je zasedla kulturni krožek Rinaldi

Kljub vsem dosedanjim dogodkom in navzlic vsem razočaranjem je naše ljudstvo še vedno zaupalo zavezniški vojaški policiji ter še predvčerajšnjem ob pogrebu nove žrtve tov. Giorgiuttija odločno zahtevalo, naj odstranijo zasedbeno civilno policijo in jo nadomestijo z zavezniško. Toda novo nezaslišano dejanje, ki se je izvršilo včeraj ob pol treh zjutraj v krožku «Rinaldi», je silno omajalo to vero in zaupanje našega ljudstva, ki ga je gojilo v zavezniške sile. Saj so se ti vojaki borili skupno z nami proti istemu sovražniku: nacifašizmu.

Včeraj ob pol treh zjutraj pa je kakih 50 angleških, ameriških in civilnih policistov vdrlo v prostore kulturnega krožka «Rinaldi» v ulici Caprin. Tu so vse opustošili razbili s sekirami vse, kar jim je prišlo pod roke, preiskali vse v pritličju, v prvem nadstropju in na odru. Razbili so celo igrače, posebno pa so se po izjavah ljudi znesli nad amblemi z rdečo zvezdo in srpom in kladivom. Nadurno delo in večmesečni trud delavcev je bil v nekaj trenutkih popolnoma uničen.

Neki ameriški oficir je izjavil, da policija vrši vse to po dobljenih ukazih, čemur so se navzoči zelo čudili, ker so bili takih metod vajeni le v preteklosti, ki pa je oziroma bi morala biti že daleč za nami kot medel, žalosten spomin.

Po izvršenem delu je angleški narednik Breaz šel v bar, da se okrepča s «Cherry brandy-jem». Ko mu je paznik krožka dejal, naj mu pijačo plača, mu je narednik odgovoril, da bi jo lahko plačal Tito, nakar mu jo je šele plačal. Isti narednik je kasneje dvema tovarišema ukazal, naj mu umijeta posode za čaj. Ker sta mu to odbila, češ da nista služabnika, ju je poslal na ulico in zunaj oklofutal tov. Furlana.

Še sedaj ne moramo verjeti, da se je vse to zgodilo po ukazu ZVU in mislimo, da se je kak podrejeni organ nekoliko zaletel. Zato pričakujemo tozadevnih pojasnil.

Včeraj ob 11.30 so poklicali tov Scarpo, predstavnika krožka. Dejali so mu, da se mora po ukazu vice-superintendenta policije dr. Ricciardellija krožek izprazniti. Tovariš je ukaz prebral in mu odločno ugovarjal. Zahteval je točnih in podrobnih pojasnil, zakaj se mora krožek izprazniti. Neki angleški kapetan ga je prosil, naj počaka ter odšel na prefekturo po pojasnila. Medtem so mu vojaški policisti povedali, da bodo prostori krožka na razpolago civilni policiji. Prosil je, naj mu dovolijo pogledati v krožek, kar so mu ugodili.

Ugotovil je veliko razdejanje v vseh prostorih. Manjkalo je nekaj steklenic, ker so ponoči popivali. Popolnoma so razdejali celo stranišče in razbili del godbenih instrumentov. Po pregledu prostorov se je vrnil angleški kapetan in dejal, da se omenjeni ukaz trenutno ukine. Dokler pa ne bo stvar pojašnjena po zavezniških oblasteh, bo krožek zaseden po zavezniških silah. Preden je tovariš Scarpa odšel, je dejal, da prepušča oblastem vso odgovornost za material. Neki oficir mu je zagotovil, da niso našli nikakega orožja.

Še niso prenehali z zločinsko dejavnostjo

Včeraj se je divjanje večjih tolp poleglo in je prišlo le do manjših incidentov in pretepov med pozamezniki.

Predvčerajšnjem 2. t. m. so nekateri razgrajači skušali napasti neko jugoslovansko vojaško vozilo. Posegla je vmes zavezniška policija in razgrajače razgnala.

Prav ta dan je zjutraj civilna policija na Scoglittu obkolila stavkujoče delavce, jih prisilila, da so dvignili roke kvišku in jih nato preiskala. Aretiranih je bilo tudi nekaj stavkujočih delavcev, češ da so hodili okoli in ugotavljali, katere trgovine ne stavkajo.

Včeraj okoli desetih je stala na ulici Mazzini pred hišo št. 32 gruča neofašistov, oblečenih v nove delovne obleke. Približal se jim je neznanec, najbrž kak vodja, in izročil vsakemu 500 lir. Temu izplačilu je prisostvovalo občinstvo.

V ulici Margherita je kakih 40 civilnih policistov čakalo na delavce, ki so bili na poti v mesto, in jih razganjalo. Kmalu nato so začeli streljati v zrak in tri delavce aretirali.

Policija je intervenirala tudi v pivovarni Dreher in naperila puške na nekatere stavkujoče delavce.

Pri Sv. Alojziju je ob 9.30 uri civilna policija prisilila nekatere trgovce, da so odprli svoje trgovine.

Pri Sv. Jakobu je civilna policija razganjala množico, medtem ko so ji delili živila.

Ob desetih je dvajset fašistov, ki sta jih spremljala dva agenta civilne policije, razbilo okna nekaterih trgovin v ulici Cavana, ki niso hoteli odpreti.

Okrog 9. ure je civilna policija intervenirala v Rojanu, da bi vzpostavila tramvajski promet. Pri tem so ji pomagale neofašistične tolpe. Ob tem času so v ulici Udine skušali tudi z grožnjami prisiliti lastnike, da odpro svoje trgovine.

MOS za Trst

Štirim ministrom zunanjih zadev zavezniških držav

Raznoliki elementi: fašisti, ki so se zatekli iz Italije v Trst, študenti, črnoborzijanci itd., plačani in organizirani od dobro znanih reakcionarnih struj in nahujskani po neštevilnih publikacijah, ki hočejo v imenu Italije zaman vplivati na čustva italijansko-slovenske večine v mestu, naklonjene zvezi s Federativno republiko Jugoslavijo, so izvršili v teh zadnjih dnevih celo vrsto nasilnih dejanj proti osebam in imovini v mestu. Za časa teh nasilstev so bili napadeni in opustošeni z uničenjem ali z odnosom pohištva ter pisalnih strojev številni sedeži antifašističnih ustanov. Hoteli so celò zanetiti požar v raznih stavbah. Poleg tega je civilna policija uporabila strelno orožje in ubila enega delavca ter ranila mnogo drugih ljudi. Popoldne 30. junija je gruča mladih razgrajačev napadla sedež podpisanega Osvobodilnega sveta za Trst pred očmi zavezniške policije, ki je krožila s svojimi avtomobili pod okni tega sedeža ter odrekla intervencijo, četudi je bila za to ponovno pozvana. Napadalci so odnesli tudi denar, ki je bil v nekem predalu.

Organi antifašističnih ustanov so odgovorili na te nezaslišane provokacije s splošno stavko, ki strnjeno traja že tri dni z namenom, da bi dosegli od Zavezniške vojaške uprave vzpostavitev normalnih prilik, odstranitev fašističnih elementov ter odpravo civilne policije, ki se je izkazala kot sredstvo reakcije in provokacij.

Včeraj je anglo-ameriška policija še nadalje poslabšala položaj s tem, da je vdrla ter zasedla prostore kulturnega društva «Rinaldi» pri Sv. Jakobu, ljudskem predelu mesta.

Osvobodilni svet za Trst opozarja ob tej priliki štiri ministre na težko odgovornost, ki jo nosi za ta dejanja Zavezniška vojaška uprava. Le ta vztraja z veliko vnemo že nekaj mesecev na preiskavah sedežev in stanovanj antifašističnih ustanov in oseb, išče orožje tam, kjer ga ni, ter onemogoča prebivalstvu samoobrambo, pušča polno svobodo fašističnim elementom, da se organizirajo v tolpe in da se oboroužujejo. In ne le, da jih odkrito podpira ter nastopa vedno z zamudo, ko ima preprečiti vandalska in teroristična dejanja, ampak nastopa po svojih organih proti napadenim.

Podpisani Osvobodilni svet za Trst opozarja štiri ministre na pristransko zadržanje Zavezniške vojaške uprave v coni A, katere politika je očitno v odkritem nasprotju z njenimi nalogami zaupniške uprave.

Ta politika je povzročila skrajno težak in nevaren položaj ravno v trenutku, ko se v Parizu odloča usoda tega ozemlja.

Predsednik:
avv. Giuseppe Pogassi
Tajnik:
Franc Štoka

Ob novih in novih fašističnih nasiljih

Čimprejšnjo priključitev k Jugoslaviji!

Pismo okrož. NOO za Goriško štirim zunanjim ministrom v Pariz za očuvanje svetovnega miru

Okrožni narodno osvobodilni odbor za Goriško je naslovil ministrom za zunanje zadeve Velike Britanije, Združenih držav Amerike, Sovjetske zveze in Francije naslednjo resolucijo:

Okrožni narodno osvobodilni odbor za Goriško, kot tolmač volje in zahteve 169 krajevnih in 9 okrajnih Narodno osvobodilnih odborov ter svojih volivcev slovenskega in italijanskega (tu bivajočega) prebivalstva, terja najodločneje, da se celokupno ozemlje Julijske krajine in Trsta čimprej brez kakega zavlačevanja in odlašanja priključi Jugoslaviji.

30. junija t. l. so začele fašistične bande, oborožene in sestavljene po tržaškem CLN-u, po že naprej izdelanem načrtu napadati, pustošiti, ropati in požigati naše najvišje demokratične v osvobodilni borbi ob strani zaveznikov nastale oblastne, politične, kulturne, gospodarske in strokovne ustanove. Ta podla in zločinska dejanja, storjena po Mussolinijevih naslednikih, so demokratično prebivalstvo razburila in vznemirila, da je in da bo prisiljeno samo braniti svoje najsvetejše demokratične ustanove, pridobljene v težki borbi z izgubo tisoč in tisoč človeških in obilo materialnih žrtev.

V korist splošnega miru vseh narodov sveta, za katerega so se prelili potoki krvi in se še danes preliva v coni A, v Gorici in prav posebno po tržaških ulicah, terjamo, da štirje ministri odločujočih velesil poskrbe za osebno varnost in svobodo, svobodo zborovanja, tiska, privatne in narodne lastnine, svobodo političnih in demokratičnih ustanov, šolstva, kulturnih društev, gospodarske obnove itd. v takozvani coni A Julijske krajine. Terjamo nadalje:

1) razpust civilne policije in njeno nadomestitev z vojaško zavezniško policijo;

2) vrnitev izvršne oblasti narodno osvobodilnim odborom pod nadzorstvom anglo - ameriške vojaške uprave;

3) ustanovitev narodne zaščite pri narodno osvobodilnih odborih.

4) takojšno razveljavljenje vseh fašističnih zakonov, ki so bili v veljavi pred 8. septembrom 1943.

5) takojšno aretacijo vseh fašistov, belogardistov, četnikov, sodelovalcev nacifašističnih armad, ki se svobodno kretajo in neovirano z orožjem napadajo posameznike in požigajo demokratične ustanove, kakor tudi privatno lastnino Slovencev;

6) takojšni razpust in aretacijo provokatorskega šovinističnega in s fašističnim duhom prežetega CLN-a, povzročitelja skvadrističnih akcij v Gorici in Trstu.

Odločno zahtevamo, naj se že vendar spoštujejo volja in človečanske pravice prebivalstva Julijske krajine in želje vsega demokratičnega ljudstva v Evropi in po ostalem svetu, ki je na naši strani, da se sklene takojšen pravični mir, da bi tako ljudstva mogla živeti in delati v miru, za katerega so Združeni narodi žrtvovali miljone svojih najboljših sinov.

Pred vsem svetom ponovno izjavljamo, da prebivalstvo Julijske krajine in Trsta ne bo sprejelo nobene druge rešitve za Julijsko krajino, ampak samo ono, ki jo je predlagala jugoslovanska delegacija in katero podpira ves resnično demokratični svet.

Smrt fašizmu - svobodo narodu!

Tudi okrožni SIAU brzojavlja v Pariz

Okrožni SIAU za Goriško je naslovil štirim zunanjim ministrom brzojavko podobne vsebine.

Stavka v Gorici se nadaljuje

Oboroženi CLN-ovci krožijo nemoteno po goriških ulicah

Mestna stavka se nadaljuje.

Delavci vztrajajo pri svojih zahtevah, da se kaznujejo fašistični teroristi in CLN-ovci, nadalje da se razpusti civilna policija, ker ni v stanu vzdrževati red in varnost prebivalstva.

Medtem ko delavci v svojih upravičenih zahtevah z vzorno disciplino kažejo smisel in globoko zavest, provocirajo na drugi strani italijanske fašistične nacionalistične tolpe na vsakem koraku, brez kakega vzroka, samo zato, da ustvarijo nemire. Vidimo obenem, da civilna policija do danes še ni ničesar ukrenila proti tem tolpam, ki v skupinam po 20 mož, oboroženih s pištolami, bombami in peklenskimi stroji, izvajajo teror na sedežih antifašističnih predstavništev ter miroljubnega prebivalstva.

Goriška protestira

Kolikor je treba z objektivnega stališča obsojati nedovoljene demonstracije, pa naj jih že vrši kdorkoli, toliko je iz subjektivnega stališča razumljivo, da goriška javnost, vznemirjena po zločinih nad osebno imovino slovenskih in antifašističnih meščanov, nad osebno svobodo, in ogorčena po fašističnem nasilju, ki ga varnostni organi niso niti v najmanjši meri preprečili, ni mogla dopuščati takšnega stanja brez znaka protesta, ki bi vsaj deloma zavrl nadaljnje fašistično nasilje. Gotovo je kršenje kakršnih koli zakonskih predpisov vredno graje, prav gotovo pa ni mogoče pričakovati od širokih ljudskih množic, da ne bi vstale same v obrambo javnega miru, ako tega ne izpolnjujejo v vsaj zadovoljivi meri pristojni varnostni organi. Zato je le nerazumljiva posledica nepojmljive pristranosti tukajšnje policije vse to, kar se je predvčerajšnjim zgodilo v Gorici.

Goriško ljudstvo je 2. julija odločno odgovorilo na požige slovenskih ustanov v Trstu. Okoli 17. ure so prihajale v mesto skupine demonstrantov in se pomikale proti Travniku. Ker je goriški guverner major Long odklonil dovoljenje za protestno demonstracijo, so bili vsi dohodi v mesto blokirani. Mesto samo pa je bilo poplavljeno po civilni in zavezniški vojaški policiji. Na Soškem mostu se je zbralo nad 1000 Furlanov, ki jim policija ni dovolila v mesto. Isto se je dogajalo na Pevskem mostu, kjer je bilo zbrano ljudstvo iz naših slovenskih Brd. Kljub blokadi je uspelo posameznim skupinam Furlanov prebiti se v mesto s tem, da so Sočo prebredli. Mnogo ljudi je bilo zadržanih v Solkanu in v Šempetru. Vsi so hoteli v Gorico, da izrazijo svoj odločen protest proti zločinom, ki jih prireja CLN v coni A. Kljub zaprekam na vseh straneh in brutalnemu nastopanju civilne policije je od 6. ure zvečer naprej v mestu kar mrgolelo protifašističnih demonstrantov, Slovencev in Italijanov. Tik pred Travnikom je policija z dveh strani pregradila dostop do glavnega trga. Posebno pred poštno palačo je bila razporejena v velikem številu s svojimi poveljniki na čelu. Tu se je zbirala velika množica antifašistov. Na čelu so bili garibaldinci z italijanskimi zastavami z zvezdo in delavci s svojimi. Med petjem in vzklikanjem Jugoslaviji in protifašističnimi gesli se je tisočglava množica v mogočnem zaletu prebila skozi policijski kordon in zasedla Travnik. Ob tej priliki se je začel pravi besni lov na antifašiste. Policisti so planili nanje z jeepi, kamioni, motocikli itd. Značilno je to, da so civilni policisti bili oboroženi z brzostrelkami in kot še nikoli doslej razganjali ljudstvo. Ne glede na to so se ogorčeni antifašisti s silnim poletom spustili po vseh glavnih mestnih ulicah. Deroče povorke so nosile visoko na čelu delavske, jugoslovanske in italijanske zastave z rdečo zvezdo. Protestna demonstracija je trajala po goriških ulicah do poznih ur. Policija je bila vseskozi brutalna. V akciji je stopila tudi s konjenico, z brizgalkami, metala solzilne bombe, izvršila celo vrsto aretacij, aretirance surovo pretepala itd.

Nenavadno je bilo to, da se goriški izzivači in fašisti — pristaši CLN-a — niso predrznili odkrito nastopati, kljub temu, da imajo vso zaščito civilne policije. Vsakokrat ko se je znašel kak znan fašist med vrstami demonstrantov in so ga antifašisti zagrabili, mu je takoj priskočila na pomoč policija. V ulici Roma se je neki civilni policist na motociklu hudo ponesrečil, ko je zavozil v demonstrante in obležal na tlaku. Civilna policija je močno zastrašila poslopje CLN.

Kako naj razumemo?

Iz Benečije vdirajo oborožene tolpe v cono A - civilna policija pa vrši preiskave pri uglednih antifašistih

V livških vaseh se neprestano vrše hišne preiskave po civilni policiji. Obenem pa vdirajo iz videmske province preko demarkacijske črte tolpe šovinistov, ki ropajo in z orožjem grozijo ljudstvu zaradi njegove zavednosti in navezanosti na Jugoslavijo.

Livške vasi so dale mnogo mož in fantov v borbo proti okupatorju. Družina Ivana Hrasta sama je dala 9 sinov v NOV. Enega od teh, Pavla, so 29. junija napadli oboroženi neznanci, katere je spoznal po narečju, da so bili iz onstran demarkacijske črte, iz videmske pokrajine. Z naperjenimi puškami so ga prisili, da je dvignil roke, nakar so ga oropali osebnih dokumentov in listnice z 2000 lirami.

20. junija je podobna tolpa vdrla v gostilno Medveža Antona iz Juščka, ga oropala in mu prizadejala za nad 50.000 lir škode. Iste dni so šovinistični banditi oropali tov. Kranjca v Sovodnjem in tov. Podmalnaka iz Cepletišč (Slov. Benečija). Te oborožene tolpe, ki jih tvorijo stari fašisti, razgrajajo in kalijo mir že leto dni. Z ogorčenjem se ljudstvo sprašuje, kaj je v tem letu ZVU sploh ukrenila proti takemu banditizmu, ko so jo vendar sproti obveščali o vseh primerih. ZVU ni proti temu ničesar ukrenila, išče pa orožje pri antifašistih, kjer ga seveda ni.

V noči od 25. na 26. junija je civilna policija izvršila preiskavo pri trgovcu Podreki Ivanu v Kobaridu. Izkala je orožje. Po brezuspešnem brskanju so policisti odvedli s seboj tov. Koritnika Mirka, ki tu stanuje. Tov. Koritnik je podpredsednik okrajnega NOO za Kobariško in član okrajnega odbora SIAU. Naslednjega dne je policija izvršila preiskavo tudi na njegovem domu na Livku. Tov. Koritnika so odpeljali na zaslišanje v Gorico, kjer so ga po daljšem izpraševanju izpustili.

Dokaz, da prihaja ljudsko nezadovoljstvo in ogorčenje nad vsemi krivicami do svojega vrhunca, so številna protestna pisma, ki jih prebivalci vseh vasi naslavljajo na Zavezniško vojaško upravo in Zunanje ministre v Pariz. V teh pismih terjajo takojšno rešitev vprašanja pripadnosti Julijske krajine in Trsta, zahtevajo priključitev k novi republiki Jugoslaviji, ker edinole tam je zagotovljen ljudstvu mir, kruh in delo ter spoštovanje narodnostnih in socialnih pravic.

Ali nočejo odpreti oči?

Eksplozija peklenskega stroja v stanovanju Janka Beltrama, tajnika SIAU za Goriško

Teroristi pod vodstvom goriškega CLN-a so dne 3. julija ob 2.55 zjutraj izvršili atentat z namenom, da bi ubili tajnika okrožnega odbora Slovansko - italijanske antifašistične unije za Goriško, člana PNOO in Glavnega odbora SIAU za Julijsko krajino tov. Julija Beltrama in njegovo družino.

V ulici Colle št. 11 v zasebnem stanovanju so fašistični banditi postavili peklenski stroj, ki je eksplodiral s tako strahovitim učinkom, da je raztrgal močno železno ograjo na oknu, prebil in raztrgal vrata ter vzidani okvir in vse skupaj zagnal iz predsobja skozi kuhinjo. Materialna škoda je zelo velika, okna so zaradi eksplozije vsa razbita, na stropu se je zrušil ves omet, z eno besedo razdejanje je strašno in popolno. K sreči ni bilo človeških žrtev, ker je soba le en meter oddaljena od mesta, kjer je prišlo do eksplozije.

Okoli 4. ure zjutraj so prispeli na lice mesta civilni policisti in si ogledali razvaline zasebnega stanovanja tov. Beltrama. Med drugim so ga vprašali, na koga sumi. To je zelo naivno vprašanje. Saj je očitno jasno, da so se CLN-ovski šovinisti in teroristi lotili jalovega dela in postali čisto navadni morilci in zločinci. Ljudstvo na Goriškem je ogorčeno in zahteva vzpostavitev svoje narodne zaščite, ki bo branila varnost in imovino antifašistov. Zadnji dogodki nam prav posebno pričajo, da je v civilni policiji na novo rekrutirana cela masa CLN-ovskih pristašev, zagrizenih šovinistov, pripadnikov najbolj nevarne šovinistične organizacije v Gorici «Associazione Giovanile Italiana», ki so prav za prav desna roka CLN-a. Vemo, da ima organizirane specialne tolpe «squadre d'azione», ki izvajajo teror in napade v Gorici. To ni več vprašanje, ali se na koga sumi, ker že vsak otrok ve, kdo vrši teror v Gorici.

Desettisoči organiziranih antifašistov, Slovencev in Italijanov, zahteva aretacijo in kaznovanje voditeljev CLN, ker so edino oni odgovorni za zločine in atentate na naše ustanove in naše predstavnike. Ljudstvo na Goriškem zahteva svojo narodno zaščito, ki bo res ščitila ogrožene osebe in mirno prebivalstvo, ne pa podžigala teroriste.

Bilten stavke št. 5

Stavko nadaljujemo!

Danes v sredo 3. t. m. je stavka v vsej pokrajini splošna, v Trstu pa 90 odstotna, 10%, ki ne stavkajo, se omejujejo na mestno središče, na nekatera trgovska podjetja in zelo skrčeno tramvajsko službo, ki jo vodijo prostovoljni krumirji. To so prodane duše, ki jih je lahko najti ob vseh prilikah in ki so bili že nekdaj maneverske napadalne skupine fašizma in nemškega okupatorja.

Jutri v četrtek 4. julija se stavka nadaljuje in bo strnjena kakor v preteklih dneh. ZVU je začela deloma nastopati proti banditom, ki so izvršili vandalske napade v nedeljo in ponedeljek. Kakor je bilo sporočeno, so med aretiranci bivši fašisti in importiranci. To je prvi korak.

Treba je udariti na višje mesto. Fašistične skvadre je organiziral CLN. Vzdušje mržnje in plemenski pogrom je pripravila «Voce Libera». Te je treba aretirati.

Del, največji del civilne policije, je neposredno sodeloval s fašističnimi tolpami ali pa je mirno dopuščal to početje. Nato je streljal proti onim, ki so hoteli razgnati zločince, ker jih je ogrčil napad na njihovo imetje, njihove ambleme in na dobro ime mesta samega.

Trebá je kaznovati krivce, zlasti predstojnike, ki so največ krivi. Pomoč naših kmetov prihaja vedno obilneje. V prihodnjih dneh si bodo mogli stavkujoči in brezposelni nabavljati najnujnejše potrebščine v mejah skromne prehrane, na katero so prisiljeni že več let.

Da bi odpomogel težkemu stanju pri nakupih prebivalstva, je stavkovni odbor določil, da smejo trgovine z jestvinami, zelenjavami — sadni trgi in ribarnice, kakor je bilo že določeno za kruh in mleko, ostati odprte do 10. ure zjutraj.

To dovolilo obvezuje prebivalstvo, trgovce in nameščence k večji disciplini. Odbor jih vabi, naj tudi v tej panogi jutri po 10. uri stavkajo splošno, kot na vseh drugih toriščih.

Živela stavka za demokracijo in za svobodo ljudstva!

Živela solidarnost med delavci, obrtniki, malimi mestnimi trgovci, živela solidarnost med mestom in podeželjem!

Združeni in strnjeni bomo dosegli, da se v Trstu in v coni ne bodo nikoli več ponavljali fašistični podvigi; da ne bomo nikoli več videli policije, ki je sokriva ali pa ki noče zatreti fašistične drhali, temveč napada in ubija ljudstvo.

Trst, 3. julija 1946.

Ves kulturni svet se zgraža in obsoja

Beseda slovenskega pesnika Otona Župančiča o tržaških dogodkih

Slovenski kulturni delavci so priredili 2. julija v Ljubljani veliko zborovanje zaradi tržaških dogodkov, kjer sta pesnik Oton Župančič in pisatelj dr. Ferdo Kozak izrazila v svojih govorih ogorčenje slovenskih kulturnih delavcev in vsega slovenskega ljudstva zaradi vandalskih napadov na slovenske kulturne in politične ustanove v Trstu.

V prenapolnjeni dvorani je zborovanje otvoril pisatelj Miško Kranjec, nato pa je spregovoril pesnik Oton Župančič in dejal:

Dolgo teče ta naša pravda za Trst. Čudno teče ta naša pravda. V neprestani napetosti se mora boriti napredno ljudstvo dveh narodnosti za svojo pravico in svobodo na rodnih tleh, tej važni točki naše zemlje. In ves svet spremlja to dramatično borbo in se je po svoje udeležuje z zanimanjem ter opazuje s pridržano sapo menjajoče se faze v njej, zakaj ves svet se zaveda, da gre tukaj za velike stvari, pomembne za Trst, njega bližnjo okolico in daljno zaledje, za sosednje države in tiste dele Evrope, katerih promet se po naravnih poteh steka v tržaško luko.

Mislim, da ga pri nas ni zlepa najti človeka, ki si ne bi bil glede tega vprasanja na jasnem, toliko je bilo že pisanega razpravljanja in govorjenega obravnavanja o tržaškem kompleksu z etničnega, gospodarskega in političnega stališča: vse je na drobno preretetano, vse je razčiščeno, osvetljeno in na dlani, samo malo dobre volje pri odločujočih bi bilo treba, prav malo dobre volje, in tržaško vprašanje bi bilo rešeno tako, da bi bila rešitev sprejemljiva za vse prizadete in bi si ves svet po dolgi dobi zopet oddahnil. Res, gre za velike gospodarske koristi, za gmotni razmah in prospeh široko razprostanjenih ozemelj, gre pa tudi še za nekaj prav tako važnega, ako ne celo važnejšega: za duhovno bodočnost sveta, za pravo pojmovanje demokratičnosti, za pravilno in trdno osnovo reda in dela v povojnih razmerah; gre za vero malih narodov v pravico in svobodo, za idejno-usmerjenost, za ravnovesje in duševno zdravje novega človeka, ki je izšel iz vojne mogoče s polomljenimi udi, toda s celo miselnostjo in neupogljivo voljo, da bo poslej živel za tiste ideale, za katere je nesel svojo mlado glavo v boj na življenje in smrt.

Toda podoba je, da pri naših vojnih zaveznikih ni tiste dobre volje, ki smo upali, da se smemo nanjo za trdno zanesti po vsem, kar smo storili za skupno stvar, po neprimernih žrtvah ki smo jih brez pomisleka prevzeli na svoje rame, da smo nje, velike, razbremenili in jim prihranili precej kapljic tiste skrivnostne, dragocene tekočine, ki se imenuje kri. Naš partizan ni varčeval z njo, z zdravo, vročo, dvajsetletno, življenja željno; v kipečih curkih mu je vrela iz ran, ker je brezmejno ljubil tisto drugo, zlato dragocenost — svobodo svoje domovine. In so lačni in žejni, bosi in raztrgani padali na gosto, kakor trava pod koso, ker jim je pela čudežne pesmi, ona, omamljivka. Pela jim je pesem otožno o ponižani, razkosani Sloveniji, o tlačenem Korotanu, o žalujoči zapuščeni Gospe Sveti in pesem zanosno in strastno o morju in Soči, o Trstu in Gorici, da niso čutili meje med bitjem in nebitjem, tako so bili zamaknjeni v zarjo bodočega dne, ko so omahnili v navdušenem zaletu.

Vidim njih osteklenele oči, kako zro nepremično in strme skozi rušo in ne morejo razumeti, da tako vroča ljubezen naleti na tako hladne račune, da je mogoče tako svete stvari sprejemati s tako mrzlim srcem, tako čiste žrtve s tako ošabno dvignjeno glavo.

Oni imajo potuho, ki so bili še včeraj verni in zvesti zavezniki najgroznejšim krvnikom, kar se jih je izkotilo v najtemnejših dobah. Tisti, ki jim je poverjena skrb za red v teh krajih, nočejo skrbeti za red in pomagajo njim, ki se znajo znašati nad nebogljenimi otroki, nad šibkimi ženskami, nad neoboroženimi, mirnimi ljudmi, ki živijo nad zavodi, postavljenimi s poštenim delom, nad ustanovami ljudstva, vnetega za kulturo in napredek. Kako značilno: maščujejo se nad knjigami, ker knjige razodevajo ljudstvu resnico, ker mu prizigajo luč idej vodnic, ker ga uče spoznavati svet in sile, ki ga vladajo, in prezirati brezdušno mišljenje nacistično fašistične samogoltnosti, spoštovati pravico in ljubiti domovino in nje svobodo. Ali slišite, pisatelji sveta? Na grmado z njimi! Na grmado z idejo, pravico, svobodo! Ali slišite, pisatelji vsega sveta? Vpričo vsega sveta se ne sramujejo uganjati teh ostudnih orgij besnega sovraštva in zaslepljenega divjaštva. Toda, prepričan sem, da ves pošteni svet vidi z nami vred, kako se iz plamena zmagovito dviga ptič Fenis, neumrljivi, s svetlobo obdan. Ali si je mogoče misliti, da svet to nespodobno, poniglavo početje gleda in ga ne oceni primerno, to se pravi ga ne obsodi in prekolne in zavrže? Svet se ne more tako globoko pogrezniti, da bi take metode odobril in potrdil ter celo poplačal z mastno nagrado, z lepim mestom in njega zaledjem, krasno primorsko ljudstvo pa, ki že poldrug tisoč let na tej zemlji prebiva in jo vsako leto pregrne z zlatim žitom, obstre z oljkami in trtami, ki jo ljubi in brani, to ljudstvo pa da bi uklenil v jarem, ker je bilo zvesto sebi in svetlim idealom človeštva.

Ako pomislim na fašista s puško na rami, z bombo in nožem v roki, s krvoločnostjo v srcu, kako se mi zasveti naš človek nasproti njemu! S kako mirnim, samozavestnim korakom stopa ta naš človek po poti človečanstva v svojo bodočnost! Po vsem preganjanju in mučeništvu hodi pokoncu, poznati mu je, da ga prevzemajo visoke misli in globoka čustva, da ga vodi vera v bratstvo narodov, v skupne cilje človeštva: v radostnem delu hoče najti srečo in zadovoljnost sebi, svojemu narodu, pa tudi italijanskemu delovnemu ljudstvu, ki je z njim enih misli in željá in si želi Jugoslavijo in njeno svobodo. So mračni trenutki tesnobe, ko se mi zavali usoda našega tako bridko preizkušenega ljudstva s pezo težkega kamena na prsi — spomnim se pokončnega človeka teh krajev in odleže mi. In tudi v tej naši dolgi in hudi pravdi za Trst, ki se bliža svojemu zaključku, smo imeli in imamo velike, spretne in modre vodnike in zagovornike: našega spoštovanega maršala Tita, tovariša ministra Kardelja, sovjetskega ministra Molotova, tovariša F. Bevka, pisatelje Francije, Amerike in vse svobodoljubne in blagomiselne duhove sveta. S hvaležno in s toplo mislijo se spominjam njihovega dela za našo svobodo in za priključitev Trsta k Jugoslaviji. Toda misel na našega primorskega človeka mi je bila v najtemnejših urah največja opora in tolažba. Veliko je moje zaupanje vanj, in on s svojim delovnim tovarišem italijanskega rodu mi je porok, da bo ta pravda dognana srečno za nas in s tem bo njen zaključek pravičen za Italijo in pravi za ves svet!

Poziv slovenskih kulturnih delavcev

Kulturnim delavcem vsega sveta!

Slovenski kulturni delavci, zbrani na zborovanju, ki ga je dne 2. julija 1946 sklicalo Društvo slovenskih književnikov, pošiljajo kulturnim delavcem vsega sveta naslednji apel:

Že pred meseci smo slovenski književniki opozorili svetovno javnost na dogodke v Trstu, v katerih smo videli oživljanje vojaško premaganega in pobitega fašizma. Že tedaj smo opozarjali, da je ta kulturi in človečnosti nevarni proces možno zajeziti samo s tem, da se Trst, ki je postal zatočišče vseh fašističnih izmečkov, priključi Jugoslaviji, kateri pripada po vseh svojih naravnih in gospodarskih pogojih.

Dogodki, ki so se 30. junija in 1. julija t. l. odigrali v tem mestu, so potrdili naše napovedi. Fašistične tolpe, načrtno zbrane in pripeljane v Trst, kjer po težko razumljivi logiki uživajo polno toleranco ZVU, niso samo napadle meščanov slovenske narodnosti, marveč so izvedle sistematično pripravljen in organiziran napad na sedež PNOO, na razne lokale in institucije slovenskih in italijanskih demokratičnih organizacij in so v svojem divjaštvu, ki so go vršile ob mirnem opazovanju in zadržanju tržaške in zavezniške policije, do kraja razgalile svojo politično metodo, ko so napadle celo demokratične tiskarne in knjigarne, jih polivale z bencinom, znašale liste in knjige na grmade in jih javno zažigale. To je očitna metoda umetno obujenega ter gojenega fašizma. Tako sta nekoč ravnala Hitler in Mussolini, ki smo se zoper nju borili mi in naši zavezniki. Tako so pred 25 leti goreli v istem mestu slovenski Narodni dom in grmade slovenskih knjig.

Spričo teh mračnih dogodkov smo slovenski književniki znova prisiljeni obrniti se na kulturni svet z opozorilom in pozivom. Opozarjamo kulturno javnost na nezaslišano nevarnost tržaškega vzgleda. Opozarjamo vse kulturne delavce sveta na to, da iskre sramotnih tržaških grmad lahko zanetijo ravno take vsej kulturi sovražne grmade tudi drugod. Opozarjamo svet na dejstvo, da so te grmade gorele ob prisotnosti oddelkov civilne policije in policije tistih sil, ki so se še nedavno borile proti fašizmu in nacizmu.

Zaradi tega pozivamo ves kulturni svet, ki sta mu civilizacija in človečnost sveti, naj z nami slovenskimi književniki povzdigne svoj glas k protestu zoper dopuščanje teh mračnjaških metod in še bolj zoper njih obujanje, ščitenje in negovanje. In v imenu kulturnih delavcev, ki so svojo visoko zavest dokazali z 1.7000.000 žrtvami, pozivamo svetovno kulturno javnost, naj vsaj v tem trenutku izpolni svojo dolžnost in naj odločno povzdigne glas za usodo 25 let brutalno zatiranega in pobijanega naroda, ki se je z antifašističnimi množicami italijanske narodnosti junaško in zmagovito boril za skupno zavezniško stvar in ki skupno tudi danes vidijo, da bodo zajamčene demokratične naravne in kulturne pravice in svoboščine le s priključitvijo Trsta in Julijske krajine Jugoslaviji.

Zaključek razprave proti našemu odgovornemu uredniku

V prejšnjih številkah našega lista smo obširneje poročali o poteku razprave proti našemu odgovornemu uredniku tov. Dušanu Hreščaku in pojasnili naše stališče do objave izjave tov. Čadeža.

Včeraj je sodišče obsodilo tov. Hreščaka na 200.000 lir globe ki jo mora plačati v enem mesecu. V nasprotnem primeru se globa spreminja v kazen zapora 6 mesecev. Tov. Hreščak je vložil proti obsodbi priziv.

Pet strelov na antifašista v Gorici

Tako je v noči 2. 7. ob 11.15 uri nemoteno prišla v ulico Duca d'Aosta skupina 15 do 20 članov CLN-ovske drhali, ki so z vzkliki sramotili Jugoslavijo in maršala Tita, ter obkolili šoferja Uršič Alojza, starega 26 let, ki se je pred gostilno Tubeja razgovarjal s svojo gospodinjo. Eden od skupine je iz pištole kalibra 6.35 oddal nanj 5 strelov. Že po prvem strelu se je Uršič zgrudil. Zločinci so nato zbežali po ulici Rabaše na Corso Roosevelt proti poslopju CLN. Trenutek nato je privozil mimo vojaški avto in težko ranjenega Uršiča odpeljal v civilno bolnico.

Žrtev fašističnega nasilja so takoj operirali. Vseh 5 strelov je dobil v želodec, zato je njegovo stanje zelo resno.

Ista skupina je pred napadom na Uršiča napadla Beltino hišo, v kateri so slovenski stanovalci, na vogalu N. Sauro in 24. maja. Razen tega je ta tolpa po ulicah legitimirala mimoidoče ljudi.

Kako dolgo bo še trajalo tako stanje, da bodo pod ZVU zločinci po goriških ulicah legitimirali mirno prebivalstvo.

Aretacija članice okrožne SIAU

Danes je bila aretirana članica odbora SIAU za Goriško okrožje, tov. Neva Adazzi. Vzrok aretacije ni znan.

Zveza primorskih partizanov

sporoča družinam padlih in pogrešanih partizanov naslednje: ob vandalskem razdejanju naših uradov, ki so ga izvršile neofašistične tolpe 30. junija so bili uničeni skoraj vsi spisi o padlih in progrešanih partizanih ter njihove slike.

Arhiv bomo čimprej obnovili. Pri tem prosimo družine, naj z nami sodelujejo. Podrobneje bomo poročali v dnevnem časopisu.

Slovensko narodno gledališče za Trst in Primorje

priredi 7. t. m. ob 18. uri v Solkanu Jurčičevega «Desetega brata» na prostem. Ta predstava bo gotovo privabila veliko število Solkancev, Goričanov in okoličanov. Sodeloval bo ves ansambel, pomnožen s pevskim domačim zborom in gosti. Režiral bo Košič.

V četrtek 11. t. m. bodo v Mirnu igrali «Raztrgance».

12. t. m. ob 21.30 bo ta predstava tudi v Prvačini. To bo petdeseta uprizoritev te drame, kar je pravi rekord za nas oder. Režira tov. Košuta.

ZUNANJI MINISTRI DOSEGLI sporazum o internacionalizaciji Trsta

Pariz, 3. — «Reuter» sporoča, kakor se je izvedelo od delegatov, ki so odhajali od zasedanja, da so se štiri zunanji ministri danes popoldne sporazumeli na podlagi ameriškega osnutka za internacionalizacijo Trsta. Delegati so tudi izjavili, da so se ministri sporazumeli o vprašanju italijanskih kolonij, niso pa hoteli navesti podrobnosti.

«Reuter» dodaja, da so zunanji ministri štirih velesil sprejeli v glavnem načrt izjave o bivših italijanskih kolonijah, ki ga je predložil britanski zunanji minister Ernest Bevin. Predali ga pa bodo odboru za kolonije, da izdela popravke.

Po «Reuterju» Molotov ni hotel pristati na določitev dneva za mirovno konferenco 21 narodov, dokler ne bi dosegli sporazuma o vprašanju italijanskih reparacij.

Delegati, ki so dali to izjavo, so izrazili zaupanje, da bodo določili dan konference v nekaj dnevih.

Po poročilu agencije «Reuter» je načrt o mednarodnem nadzorstvu Trsta, ki so ga danes sprejeli zunanji ministri štirih velesil in ki vsebuje prejšnje predloge Molotova in Bidaulta, sledeči:

1) Zunanji ministri so se sporazumeli o ustanovitvi svobodnega tržaškega ozemlja, ki bo obsegalo vse ozemlje zahodno od predlagane francoske črte od Devina do južno Podgrada.

2) Neločljivost in neodvisnost tega svobodnega ozemlja bosta zagotovljeni s strani Varnostnega sveta Združenih narodov.

3) Imenovali bodo posebno komisijo, sestavljeno iz predstavnikov štirih velesil pri Varnostnemu svetu, ki bo imela nalogo, staviti mirovni konferenci predloge o upravljanju, potem ko se bo posvetovala s predstavniki Italije in Jugoslavije.

4) Ustavo ozemlja bo odobril Varnostni svet, ki bo o tem poročal glavni skupščini Združenih narodov na podlagi člena št. 15 listine Združenih narodov.

5) Predloge za začasno vlado in za trajno ustavo svobodnega tržaškega ozemlja bodo predložili na mirovni konferenci.

6) Glavna načela za začasno vlado in za trajno ustavo svobodnega ozemlja bodo sledeča: guvernerja za ozemlje bo imenoval Varnostni svet po posvetovanju s predstavniki Italije in Jugoslavije; zakonodajne in sodne organe začasne vlade bodo določili po demokratskih načelih; spoštovali bodo pravice državljanov, kar se tiče vere, jezika, tiska, šole in namestitve v javni službi; guverner bo predložil poročilo Varnostnemu svetu.

Čl. 15 listine Združenih narodov se glasi: Glavna skupščina bo prejemala in preučila letna in posebna poročila Varnostnega sveta. V teh poročilih bo govora o ukrepih, katere je Varnostni svet odločil sprejeti, da se ohranita mir in mednarodna varnost.

Besedilo Bevinovega čl. o kolonijah, ki ga je treba vključiti v mirovno pogodbo z Italijo se glasi:

1) Italija se odreka vsem pravicam do svojih ozemeljskih posesti v Afriki.

2) V pričakovanju dokončne odločitve bodo še nadalje pod sedanjo upravo.

3) Končno usodo teh posesti bodo odločile skupno glavne zavezniške velesile v enem leta po stopanju v veljavo pričujoče pogodbe na način, ki je obrazložen v skupni izjavi, ki so jo danes priobčile glavne zavezniške velesile.

Torkova seja je prinesla zbližanje v tržaškem vprašanju

Pariz, 3. Tass. — Dopisnik «Tassa» javlja iz francoske prestolnice: «Seja sveta zunanjih ministrov dne 2. julija je bila v celoti posvečena vprašanju jugoslovansko-italijanske meje in Trsta. Zdi se, da je med razgovori prišlo do razširjenja zbližanja stališč poedinih delegacij v tem vprašanju.

Predvsem so si bile vse delegacije edine v tem, da je treba internacionalizirati Trst in okolico. Glede bodoče meje te avtonomne pokrajine mesta Trst so določili tako zvano francosko črto.

Amerikanska delegacija je predlagala, naj se predloži vprašanje, ki se tiče bodočega statuta te pokrajine mirovni konferenci brez predhodnega razpravljanja na konferenci štirih zunanjih ministrov v Parizu.

Vendar je sovjetska delegacija ponovno poudarila nujnost, da se določi osnutek statuta te bodoče avtonomne dežele mesta Trsta, in zaradi tega, ker so zunanji ministri podrobno razpravljali o vprašanju italijansko-jugoslovanske meje in Trsta ter čuli dvakrat mnenje predstavnikov Jugoslavije in Italije. Podrobnosti dokončnega statuta se bodo morale izdelati ob sodelovanju Italije in Jugoslavije.

Da bi mogel Svet zunanjih ministrov odločiti internacionalizacijo mesta, je razumljivo, da morajo Svet vedeti, pod kakimi vidiki in na kakšni podlagi se namerava izvršiti internacionalizacija. Ti principi naj bi bili:

1) avtonomno pokrajino Trst bi morali upravljati po statutu, izdelanem od štirih velesil;

2) statut avtonomne pokrajine Trst mora sloneti na organizaciji oblasti po demokratičnih načelih;

3) guvernerji te pokrajine morajo biti imenovani sporazumno med Jugoslavijo in Italijo in v primeru nesporazuma po štirih velesilah. Amerikanski zastopnik, ugovarjajoč sovjetskemu predlogu, je izjavil, da je internacionalizacija mesta Trsta sprejemljiva zanj samo v primeru ako izdelajo statut in imenujejo guvernerja pod nadzorstvom ZN.

Značilno je, da je britanska delegacija, ki je včeraj pristala na sovjetski predlog, ki ga je imel za skupno bazo sporazuma, nato zagovarjala amerikansko stališče.

Ob koncu seje je francoski predstavnik stavil svoj kompromisni predlog, da bi premostili razlike. Ta predlog gre za tem, da bi avtonomija mesta Trst slonela na statutu, katerega bi predlagale štiri velesile in pregledala mirovna konferenca v Parizu, ratificirala pa organizacija ZN.

Slovenski narod krivične meje ne bo priznal

Tiskovna konferenca Franceta Bevka v Parizu

Pariz, 2. — Dopisnik Tanjuga poroča: Danes dopoldne je delegacija Julijske krajine, ki je v Parizu, priredila tiskovno konferenco, kateri so prisostvovali številni dopisniki domačih in tujih listov. Na konferenci sta podala izjavo France Bevk, predsednik PNOO-ja za Slov. Primorje in Trst ter Giuseppe Pogassi, italijanski advokat, predsednik MOS-a in podpredsednik SIAU.

Predsednik France Bevk je izjavil, da želi delegacija iznesti svoje stališče o internacionalizaciji Trsta, t. j. o francoskem predlogu, ki ne odreja samo internacionalizacije Trsta temveč tudi velikega dela ozemlja, ki je kompaktno naseljeno s slovenskim in hrvaškim prebivalstvom. Podčrtal je, da bi hoteli nekateri ustreči Italiji in ji ponovno dati del ozemlja vzdolž zapadne jugoslovansko - italijanske meje, ki je naseljena s Slovenci, odtrgati Gorico od popolnoma slovenskega ozemlja, odtrgati Vipavsko dolino in velik del Krasa, ki imata v Gorici svoj starodavni gospodarski in politični center. Nato je izjavil, da zadostuje vreči pogled na zemljevid, da se vidi vsa nesmiselnost.

Bevk je dejal, da postavlja Svetu zunanjih ministrov vprašanje, po kakšnem kriteriju in s kakšno pravico hočejo odtrgati — kakor predvideva Bidaultov načrt — od Jugoslavije pokrajine med francosko linijo in zapadno narodnostno mejo. Prebivalstvo tega dela Julijske krajine je po večini slovensko, kakor kaže popis iz leta 1910. Med francosko črto in narodnostno mejo biva 161.409 Slovencev in samo 20.628 Italijanov, od katerih jih živi 14.812 v Gorici. Zaradi teh 14.812 Italijanov se daje Italiji 60.000 Slovencev. Glede na to, je dejal Bevk, bo narod slovenskega Primorja kaznovan zato, ker je petindvajset let trpel pod italijanskim jarmom, ker se je štiri leta boril proti italijanskemu fašizmu, ker je prvi prijel za orožje in se boril na strani zaveznikov ter dal ogromne žrtve. Italija bo nagrajena, ker je toliko let brutalno zatirala slovenski narod, ga masakrirala, požigala njegove domove in na zadnje zato, ker se je borila na strani Nemcev.

V imenu naroda Slovenskega Primorja izjavljam, da slovenski narod te meje, ki ga meče v ponovno suženjstvo, ne bo priznal in da se bo vrgel v ponovno borbo, dokler njegove želje ne bodo izpolnjene. Kdor izgubi svobodo, izgubi vse in se nima ničesar več bati, ker nima več kaj izgubiti. S svobodo bo dosegel vse, čeprav za ceno trpljenja in žrtev. Zato gleda ljudstvo Slovenskega Primorja v tem trenutku z zaupanjem v bodočnost, ker ve, da je volja ljudstva v zgodovini prej ali slej zmagala.

Pismo delegacije Julijske krajine in Trsta štirim zunanjim ministrom

Delegacija Julijske krajine in Trsta je izročila dne 17. junija 1946 gg.

BEVINU, ministru za zunanje zadeve Združene kraljevine;

MOLOTOVU, ministru za zunanje zadeve ZSSR;

BYRNESU, tajniku ameriških Združenih držav;

BIDAULTU, ministru za zunanje zadeve francoske vlade;

sledeče pismo:

Izvoljeni zastopniki vseh narodnosti Slovenskega Primorja, Trsta in Istre, izražamo trdno voljo in željo prebivalstva Primorja, da se celotna Julijska krajina, kot prirodna enota, priključi Jugoslaviji.

Zemljepisni, zgodovinski, etnični in ekonomski razlogi, katere tu ne bomo navajali, ker smo jih že nešteokrat obrazložili in dokazali, podpirajo naše zahteve. Podčrtamo le, da smo bili že po prvi svetovni vojni proti naši volji priključeni Italiji, ki je v predfašistični in fašistični dobi nasilno poskušala uničiti naše narodno manjšino. Ko smo se borili za svoj narodnostni obstanek, smo dolga leta zaman skušali vzbuditi vest vse civilizirane Evrope, ki je bila slepa in gluha za vse naše klice. Da se reši iz tega obupnega položaja, je prebivalstvo Julijske krajine v teku te zadnje vojne zagrabilo za orožje ter si v skupni borbi z ostalimi narodi Jugoslavije priborilo svobodo.

Upali smo, da bo svet upoštevalo težke materialne žrtve, človeške žrtve, katere smo doprinesli, ter trdno voljo Slovencev in Hrvatov, da se priključijo svojim bratom, kar je njihova prirodna pravica. Tudi smo upali, da se bo upoštevala volja italijanskih demokratičnih množic, ki so se z borbo na naši strani, kakor tudi s številnimi manifestacijami izrazili za priključitev k Jugoslaviji. Presenečeni smo, da priznava javnost upravičenost naših navedb ter utemeljenost naših zahtev, da pa kljub temu slednje ne dobe mednarodnega priznanja. Ne razumemo, zakaj naj bi se razbila prirodna in zgodovinska celota te pokrajine; zakaj naj bi se tisoči Slovencev in Hrvatov ponovno izročili na milost in nemilost Italije; zakaj naj bi se Julijska krajina odrezala od svojega starodavnega političnega, upravnega, gospodarskega in kulturnega centra — Trsta —, ki ga je vendar zgradilo ter mu dalo ves razmah zaledje, in ki je bil v preteklosti vedno sestavni del slovenskih dežel. Ali naj bo ljudstvo, ki je toliko pretrpelo ter za dosego skupnih ciljev toliko žrtvovalo in ki danes ne zahteva drugega kakor pravico, — ali naj bo to ljudstvo poplačano za vse trpljenje in žrtve z novim suženjstvom, katero bi zanj ne pomenilo le politične podrejenosti, marveč ustavitev vsega kulturnega in ekonomskega razvoja ter ograničenje njegovega narodnostnega obstoja. Spričo odločne in enodušne ljudske volje bi bil to zločin proti demokraciji in obenem nova krivica, ki je ne bi mogli nikoli priznati.

Ob odločilni uri, ko se odloča njegova usoda, upa primorsko ljudstvo, da bo vprašanje Julijske krajine rešeno v pravičnem in demokratskem duhu, to se pravi v smislu volje in teženj prebivalstva. Samo ta rešitev bo zadovoljila večino prebivalstva ter bo v interesu mednarodnega miru ter kulturnega in ekonomskega napredka dežele. Hkrati bo taka rešitev tudi vez za splošno in trajno zbližanje med Italijo in Jugoslavijo ter odprta vrata za izmenjavo kulturnih in gospodarskih dobrin med zapadom in vzhodom. V nasprotnem primeru ne bo ljudstvo Julijske krajine ono, ki bo nosilo pred zgodovino odgovornost za usodne posledice odločitve.

Delegacija Julijske krajine:
Bevk France
Pogassi Giuseppe
Piščanec Anton
Destradi Alessandro
Milanovič Božo
Kocjančič Mario
Faragona Dino

Ob odločilni uri, ko se odloča njegova usoda, upa primorsko ljudstvo, da bo vprašanje Julijske krajine rešeno v pravičnem in demokratskem duhu, to se pravi v smislu volje in teženj prebivalstva. Samo ta rešitev bo zadovoljila večino prebivalstva ter bo v interesu mednarodnega miru ter kulturnega in ekonomskega napredka dežele. Hkrati bo taka rešitev tudi vez za splošno in trajno zbližanje med Italijo in Jugoslavijo ter odprta vrata za izmenjavo kulturnih in gospodarskih dobrin med zapadom in vzhodom. V nasprotnem primeru ne bo ljudstvo Julijske krajine ono, ki bo nosilo pred zgodovino odgovornost za usodne posledice odločitve.

Hodža prispel v Tirano

Tirana, 3. AFP. — Prvi minister Albanije Enver Hodža je prispel včeraj zjutraj po obisku Jugoslavije v Tirano.

Več kot 30.000 ljudi ga je sprejelo z vzkliki: «Živel maršal Tito!». Nosili so velike napise: «Živelo sodelovanje albanske narodne armade z jugoslovansko!»

Minister Enver Hodža je izjavil, da pomeni njegovo bivanje v Jugoslaviji in srečanje z maršalom Titom najvažnejše dni albanske zgodovine.

«To prijateljstvo, ki je bilo potrjeno s prijateljsko pogodbo in pogodbo o medsebojni pomoči, bomo čuvali kot zenico v očesu. Naša bodočnost je gotova, ker imamo močne prijatelje. Storili bomo vse za utrditev tega prijateljstva», je končal Enver Hodža.

Češkoslovaška proti razdelitvi Evrope v dva tabora

London, 3 - AFP — Christopher Buckley, posebni poročevalec «Daily Telegrapha» v Pragi, je imel intervju s predsednikom Benešom, ki mu je dejal, da bo češkoslovaška politika stremela za tem, da preprečí nevarnost razdelitve Evrope v dva sovražna tabora.

Dejal je, da se je po prvi svetovni vojni vedno boril proti politiki, ki je povzročila izolacijo Rusije. To se ne sme več ponoviti. Podoben razvoj bi imel kot neizbežno posledico novo vojno.

Zmota je imeti ČSR za državo med zapadom in vzhodom. V resnici je država med Rusi in Nemci. Beneš misli, da nemški nacizem ni mrtev in da poraz ni spremenil nemške psihologije.

Nemška vzgoja ne bo dokončana, dokler se Nemci ne bodo zavedali neprecenljive škode ki jo je njihova dežela povzročila svetu Nevarnost ponovnega nemškega napada bo pripomogla k temu, da se obdrži enotnost med vzhodom in zapadom. Beneš je izjavil, da ostane načelo o izgonu Nemcev v veljavi v Sudetski pokrajini. Okrog 200.000 ali 300.000 Nemcev bo nedvomno smelo ostati iz gospodarskih razlogov in zaradi njihovih antifašističnih čustev. Približno enakemu številu Madžarov bo dovoljeno ostati v Sudetih, če postanejo češkoslovaški državljani.

Češkoslovaška in Trst

Praga, 3. Tanjug. — Dopisnik «Tanjuga» opisuje vtise češkoslovaškega tiska o konferenci štirih ministrov v Parizu in komentira zadnje predloge ministrov o vprašanju Trsta.

Češkoslovaški tisk poudarja predloge sovjetskega zunanjega ministra Molotova in posebno njegovo zahtevo, da bi bila med ostalimi narodi tudi Češkoslovaška zastopana pri reševanju problema tega mesta, ker je najbolj zainteresirana na tržaškem prisiljenišču, ki teži k Srednji Evropi.

170 let ameriške neodvisnosti

Danes slavijo Združene države Amerike svoj največji praznik. Pred 170 leti so si ameriški narodi v junaški borbi, ki prečesto v svoji podrobnostih spominja na narodno osvobodilno borbo jugoslovanskih narodov, priborili neodvisnost od britanskega imperija in položili temelje federaciji severnoameriških držav. Danes pred 170 leti je pod vodstom Jurija Washingtona federacija ameriških republik nastopila svojo pot in s svojimi mladini silami obilo prispevala v deželi silnih naravnih bogastev k napredku človeštva s svojo miselnostjo borbe za človeka mladega rodu svobodne individualnosti proti silam že ne ukrivljene narave in proti neštetim predsodkom starega sveta. Idejni svet novega sveta, ki je pokazal pot mnogih tradicionalnih predsodkov evropske družbe in našel mnogo novih poti tako v vrednotenju posameznika kot v moderni tehnični civilizaciji, je gotovo dragocen doprinos splošnemu napredku človeštva v borbi proti silam narave in za dosego večjega splošnega blagostanja. Obletnica, ki zaznamuje osvobodilni tev tako pomembnega naroda kot je ameriški, ki je tako znatno pomogel k zmagi nad fašizmom, je obletnica, ki nas spominja na borbo za neodvisnost, ki je vsakemu narodu najdražja, je zato tudi vredna datum, ob katerem želimo vsem republikam ameriške federacije še mnogo napredka v duhu demokratičnih načel njihovih prednikov borcev za neodvisnost.

Pariz, 3. Tanjug. — Dopisnik Tanjuga iz Pariza poroča o govoru v listu «Resistence», organu demokratičnih strank, v katerem zastavlja, da bi za Trst pomenilo smrt, ako bi ga ločili od zaledja.

Komanda vipavskega področja JA nas je zaprosila, da objavimo seznam tovarišev, ki jih je odlikovalo Predsedstvo ustavodajne skupščine FLRJ. Odlikovanci naj se zglasijo na omenjeni komandi, da dvignejo odlikovanja.

Tovariši, ki so odlikovani, so naslednji:

114 odlikovanj borcem za svobodo naše zemlje

«ORDEN ZASLUGE ZA NAROD»

1) podporočnik Bratina F. Maks, 2) zastavnik Kordež F. Avgust, 3) zastavnik Konestabo I. Mirko, 4) zastavnik Mohorčič A. Alojz, 5) zastavnik Pahor J. Ivan, 6) st.vodnik Zadnik M. Rudolf, 7) st.vodnik Jurca J. Miroslav, 8) st.vodnik Robič J. Anton, 9) st.vodnik Ravbar J. Rudi, 10) st.vodnik Rot F. Franc, 11) st.vodnik Ostrouška I. Franc, 12) st.vodnik Bezin F. Franc, 13) st.vodnik Maglar A. Ivan, 14) st.vodnik Matajna P. Ivan, 15) st.vodnik Čuk J. Karel, 16) st.vodnik Uršič L. Josip, 17) st.vodnik Bolje A. Drago, 18) st. vodnik Poženel F. Karol, 19) st. vodnik Arko I. Franc, 20) st.vodnik Polanc I. Franc, 21) st.vodnik Levstik F. Franc, 22) st.vodnik Marvič M. Viktor, 23) st.vodnik Drmota J. Stanislav, 24) st.vodnik Podobnik J. Jožef, 25) st.vodnik Letnar A. Janez, 26) st.vodnik Mlakar A. Anton, 27) vodnik Vodopivec R. Marija, 28) vodnik Razpet J. Ciril, 29) vodnik Stefančič A. Avguštin, 30) vodnik Simčič R. Rudolf, 31) vodnik Stucin J. Ivan, 32) vodnik Ljubič J. Franc, 33) vodnik Hrast I. Anton, 34) vodnik Radečič M. Nikolaj, 35) vodnik Maver F. Justin, 36) ml.vodnik Repar I. Franc, 37) ml.vodnik Pišot R. Jožef, 38) ml.vodnik Bratuš A. Ivan, 39) ml. vodnik Škrt G. Pavel, 40) vodnik Pevčič I. Ivan, 41) ml.vodnik Lipičer A. Albert, 42) desetar Terpin M. Jakob, 43) borec Faganel V. Vinko, 44) borec Jazbec V. Milan, 45) borec Terčič V. Mirko, 46) borec Smid F. Franc, 47) borec Suklan M. Jožef, 48) borec Filipič E. Radivoj, 49) borec Marinič R. Rudolf, 50) borec Panter T. Franc, 51) borec Bolčič F. Franc, 52) borec Mikulin R. Rajmund, 53) borec Rodeleč P. Celestino, 54) borec Milarič A. Anton, 55) borec Furlan J. Danilo, 56) borec Brezavšek A. Alojz, 58) borec Slokar R. Kristjan, 59) borec Podgornik H. Marjan, 60) borec Mrakič I. Ciril, 61) borec Bratuš J. Alojz, 62) borec Skok I. Franc, 63) borec Grom J. Jožef, 64) borec Koncut A. Ivan, 65) borec Suc F. Alojz, 66) borec Pičulin F. Emil, 67) borec Velikonja J. Jožef, 68) borec Spacapan A. Jožef, 69) borec Mihel J. Leopold, 70) borec Arčon F. Milan, 71) borec Črnigoj A. Venčeslav, 72) borec Mohorič F. Jožef, 73) borec Repe J. Vinko, 74) borec Grgič J. Anton, 75) borec Simčič J. Anton, 76) borec Birsa F. Vladimir, 77) borec Lahajner I. Ivan, 78) borec Kosmač I. Jožef, 79) borec Furlan K. Aleksander, 80) borec Grilanc A. Albin, 81) borec Vižintin J. Leopold, 82) borec Cepar I. Rudolf, 83) borec Cepak A. Ernest, 84) borec Šušter Martin, 85) borec Komel J. Marko, 86) borec Krota J. Mario, 87) borec Jurca F. Janez, 88) borec Birsa F. Vladimir, 89) borec Kumar A. Anton, 90) borec Mlakar A. Tone, 91) borec Stalc A. Jakob, 92) borec Zerjal D. Srečko, 93) borec Munih A. Ciril, 94) borec Sergo A. Josip, 95) borec Mesec ali Kesec M. Marjan, 96) poročnik Petejan A. Stanko, 97) borec Cotič J. Viktor, 98) borec Hreščak A. Jernej, 99) borec Paravel I. Ivan (Znak hrabrosti), 100) borec Gruhonja A. Stanko (Znak hrabrosti), 101) vodnik Stanić R. Cvetko.

«ORDEN ZA HRABROST»

1) poročnik Perger A. Albin, 2) zastavnik Kordež F. Avgust, 3) borec Drole J. Jožef, 4) borec Stalc A. Jakob, 5) borec Fornazarič A. Jožef, 6) p.poroč. Goljuf A. Lojze.

«MEDALJA ZA HRABROST»

1) borec Kurinčič F. Alojz, 2) borec Fajfel V. Valentin, 3) vodnik Leščak M. Ivo, 4) borec Furlan J. Albin, 5) st.vodnik Rot F. Franc, 6) st.vodnik Rot A. Andrej, 7) st. vodnik Lasič L. Emil.

Smrt fašizmu — Svobodo narodu!

Šef Pers. odseka - poročnik:
Muzlovič Stanko
Politkomisar - kapetan:
Herman A. Dušan

Obvestilo delodajalcem

Zavod za bolniško podporo delavcev javlja, da je ZVU odredila, naj ostane plačevanje zavarovalnine proti bolezni na sedanji višini (6% za delavce in 3